

Г. Г. ХАРЧЕНКО

Георгій Георгійович Харченко, кандидат юридичних наук, доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка

АКТИ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ЯК ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ РЕЧОВИХ ПРАВ

З теорії права загальновідомо, що суб'єктивні права виникають та припиняються на підставі юридичних фактів. Про це свого часу нагадував і видатний російський правознавець Є. Трубецької. Права, зазначав він, знаходяться у стані безперервного руху: вони виникають, знищуються, переходять від одних осіб до інших, постійно змінюють свій вигляд, і все це відбувається під впливом юридичних фактів¹.

Звичайно, без юридичних фактів існування суб'єктивних прав у правовому вимірі стає неможливим. Констатуючи важливість визначення у праві юридичних фактів, на підставі яких у особи можуть з'являтися чи припинятися відповідні права, разом із тим маємо вказати й на особливості юридичної техніки, за якої такий процес може відбуватися у законодавстві.

Наявним прикладом в цьому відношенні є Цивільний кодекс України² (далі – ЦКУ), де питання підстав виникнення та припинення суб'єктивного речового права окремо не висвітлюється, натомість узагальнення відповідних положень законодавства відбувається на рівні самого цивільного права або окремих речово-правових інститутів. Зокрема, ст. 11 ЦКУ в якості підстав виникнення цивільних прав, а відтак і речових у тому числі, згадує акти суб'єктів владних повноважень. У ч. 3, 4, 5 означеної статті вказано, що цивільні права можуть виникати безпосередньо з актів цивільного законодавства, а у випадках, цими ж актами встановлених, також безпосередньо з актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування або з рішення суду.

Така позиція законодавця не є безспірною. Свого часу вона була предметом наукової полеміки у працях багатьох науковців як дореволюційного, радянського, так й сучасного періодів (Ю. Гамбаров, Ю. Толстой, С. Кечекьян, І. Спасибо, В. Жабрєєв тощо), іноді в контексті більш загального питання – можливості актів суб'єктів владних повноважень бути не тільки підставами виникнення, а й припинення суб'єктивних, у тому числі цивільних, прав. Сьогодні у світлі реалій сучасного життя та чинних положень цивільного законодавства України вбачається доцільним у рамках мети написання цієї статті аналітично дослідити слушність окремих положень Цивільного кодексу України щодо визнання актів суб'єктів владних повноважень підставами виникнення (припинення) речових прав.

Відразу зазначимо, що поняття «підстава виникнення (припинення) суб'єктивного права» може бути правомірно прирівняне до поняття юридичного факту лише у тому випадку, коли такий юридичний факт є самодостатнім, тобто здатним самостійно відповідно до правових приписів законодавства породити у праві певний правовий наслідок. У разі якщо той чи інший правовий наслідок положення законодавства пов'язують із певною сукупністю юридичних фактів, то підставою за таких обставин визнається вже не окремий юридичний факт, а їх сукупність. Отож, до цитованих вище правових норм ч. 3–5 ЦКУ, можливо, не було б суттєвих зауважень, якби у них не було згадки про те, що цивільні права можуть виникати з цих актів безпосередньо. Іншими словами, підкреслюється можливість актів суб'єктів владних повноважень бути підставою для виникнення цивільних прав, у тому числі й речових.

Для подальшого аналізу цих положень кодифікованого акта слушно згадати, що означені акти можуть бути двох видів – нормативними (приміром, закон) чи адміністративними (нотаріальне посвідчення державних нотаріусів, рішення державних реєстраторів про державну реєстрацію права власності тощо). На відміну від нормативних актів, адміністративні в силу свого правозастосовочого характеру, в принципі, не можуть виступати самостійною підставою виникнення чи припинення речового права, а є лише елементом необхідного юридичного складу для набуття чи втрати такого права. Приміром, для набуття права власності за договором купівлі-продажу нерухомості факту підписання договору недостатньо. Договір має бути нотаріально посвідчений, а право власності на нерухоме майно зареєстровано відповідно до вимог Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»³. З цих позицій згадка у ч. 5 та ч. 4 ст. 11 ЦКУ про судові рішення та акти органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування в контексті перерахування підстав виникнення цивільних прав може підлягати, як на наш погляд, цілком виправданим критичним зауваженням.

Зазначимо, що на відміну від правочинів, які можуть вчинятися за принципом диспозитивності, тобто дозволено те, що прямо не заборонено законодавством, прийняття адміністративних актів підпорядковано іншому правилу – діяти в рамках визначеної законодавством компетенції, тобто дозволяється вчиняти лише ті дії, що передбачені правовими нормами, усе інше заборонено. Внаслідок цієї різниці, у ч. 4 та 5 ст. 11 ЦКУ

прописано, що цивільні права та обов'язки можуть виникати безпосередньо з актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування чи з рішення суду *лише у випадках, встановлених актами цивільного законодавства* (курсив наш. – Г. Г.).

При прийнятті адміністративного акта, діючи за правилом «дозволено те, що дозволено», жодна посадова особа або орган не має право прийняти рішення безпідставно, так би мовити на власний розсуд наділити або позбавити когось речового права. Для цього потрібні інші юридичні факти, з якими закон пов'язує можливість прийняття відповідного адміністративного акта. Він, до речі, і буде тією останньою ланкою, що завершить формування необхідної для настання правових наслідків сукупності юридичних фактів, а саме – юридичного складу.

На останньому, звичайно, природно акумулюється увесь зовнішній ефект кінцевого результату, а тому формується ілюзорна думка, що підставою для виникнення або, скажімо, припинення речового права нібито є не сукупність юридичних фактів, а сам адміністративний акт. Інші акти таким чином усуваються з поля зору неуважного аналітика, що й може призвести до помилкового висновку. Однак справжній стан речей від цього, звичайно, не змінюється і, насправді, є не таким вже й спрощеним, як може здаватися з самого початку.

Якщо виходити з того, що адміністративний акт може бути самодостатнім юридичним фактом, тобто підставою, за якою речові права можуть виникати (припинятися), тоді це означатиме, що поруч з адміністративним актом разом із його правовими наслідками жодного іншого юридичного факту не має бути. Однак не слід забувати, що адміністративний акт – це все ж таки правозастосовний документ, який, у разі його прийняття, має спиратися на відповідну правову норму. У випадку з виникненням (і так само з припиненням) речового права така норма у своїй структурі обов'язково повинна мати гіпотезу, де законодавець вказує на обставини (юридичні факти), за яких відповідний адміністративний акт про виникнення чи припинення у особи речового права може бути прийнятий. У такому разі говорити про те, що адміністративний акт при його прийнятті не має спиратися на інший юридичний факт, не доводиться, інакше ми б змушені б були вести мову не про правозастосовну правову природу адміністративного акта, а про нормативну, що, звичайно, не відповідає реальній дійсності.

Навіть у тих випадках, коли поряд з адміністративним актом інший з елементів юридичного складу у законі прописаний нечітко, узагальнено, це ще, однак, зовсім не означає, що його у підставі виникнення (припинення) речового права взагалі немає. Приклад такої ситуації наводить норма ч. 2 ст. 406 ЦКУ, де вказано, що сервітут може бути припинений за рішенням суду на вимогу власника майна за наявності обставин, які мають істотне значення. Як бачимо, самі обставини у правовій нормі законодавцем не конкретизовані, втім, від цього не впливає можливість суду створювати своїм рішенням прецедент, так би мовити, прийняти рішення як йому заманеться і придати йому тим самим нормативний характер.

Правова оцінка суду обставини у будь-якому разі має базуватися на вимогах закону, а Цивільним кодексом України зазначено, що суд має право прийняти рішення про припинення сервітуту на вимогу власника майна, спираючись не на будь-яку обставину, а лише на ту, яка має істотне значення, приміром, загрожує існуванню самого об'єкта. У законодавстві, звичайно, чіткі критерії істотності обставини для цієї правової норми не прописані, однак тут суд має діяти, зокрема, з урахуванням можливості використання у праві аналогій, пам'ятаючи, що рішення суду є законним та обґрунтованим, у разі якщо воно прийнято у цілковитій відповідності з нормами матеріального і процесуального права та фактичними обставинами справи, з достовірністю встановленими судом, тобто з'ясованими шляхом дослідження та оцінки судом належних і допустимих доказів у конкретній справі⁴ (аналогічна позиція міститься й у постанові Пленуму Верховного Суду України від 18 грудня 2009 р. № 14⁵).

Таким чином, залежно від правової оцінки суду відповідно до положень чинного законодавства обставина або буде визнана юридичним фактом, або ні. Від цього, врешті-решт, і буде залежати остаточне рішення суду. При позитивному рішенні, тобто визнанні обставини істотною, а відтак юридичним фактом, припинення сервітуту буде відбуватися не за судовим рішенням як окремим юридичним фактом, а за юридичним складом, до якого входить і ця обставина, що має істотне значення.

До тих пір поки юридичний склад не завершений у своєму обсязі й змісті, до тих пір, підкреслював О. Красавчиков, і складові його елементи залишаються лише фактами. Юридичними ці факти стають тільки тоді, коли кількісні зміни (накопичення) у складі закінчені і слідує зміни якісні. Тільки завершений склад стає юридичним⁶. Без судового рішення обставина, що має істотне значення, не набуває якості юридичного факту, тобто не здатна сама по собі породити правові наслідки, так само й судові рішення без такої обставини не є юридичним фактом, від якого слідує правові наслідки. Без цієї обставини рішення суду незаконне. Однак, у міру того, як передбачений законом юридичний склад у всієї сукупності його елементів сформувався, кожен з таких елементів набуває правового значення. «Потенційно-юридичні» факти незавершеного юридичного складу, вказує О. Красавчиков, є лише правопідготовчими фактами, ті ж факти, що замикають ланцюжок незавершеного юридичного складу, будуть фактами правовстановлюючими⁷. Такими, зокрема, для речових прав на нерухоме майно виступають акти державної реєстрації.

З цих міркувань позиція законодавця, що в окремих випадках, прямо передбачених цивільним законодавством, акти органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та рішення суду можуть бути підставою виникнення цивільних прав має бути уточнена, принаймні, з точки зору правильної інтерпретації змісту відповідних положень законодавства та з урахуванням того, що адміністративний акт в силу свого правозастосовного характеру не може бути підставою для

виникнення цивільних прав. Наразі для спростування такого висновку і підтвердження «правильності» позиції законодавця можна було б спробувати використати ситуацію щодо створення юридичної особи публічного права. Особливість порядку створення такої особи визначає для них і особливості набуття ними права власності на майно. Окрім тих підстав, за якими у інших учасників цивільних відносин можуть виникати права власності, ст. 329 ЦКУ (у взаємозв'язку зі ст. 81 ЦКУ) визначає додатково ще одну – передачу майна у власність розпорядчим актом. Питання, однак, у тому, чи можна такий розпорядчий акт визнати дійсно адміністративним. З формального боку, враховуючи статус суб'єкта його прийняття, відповідь нібито сама собою є очевидною. Втім, здається, що такий висновок буде передчасним або, у крайньому разі, спрощеним та недостатньо ґрунтовним.

З позиції цивільного права суб'єкти владних повноважень є такими самими учасниками цивільних відносин, як і будь-які інші – фізичні та юридичні особи. Представляючи інтереси держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад, вони діють у цивільних відносинах на рівних правах з іншими учасниками (глави 9–10 ЦКУ). Отож, приймаючи розпорядчий акт для передачі у власність (або, приміром, у господарське відання чи оперативне управління) створеній юридичній особі публічного права певного майна, суб'єкт владних повноважень діє, насправді, не як орган, наділений владою щодо інших суб'єктів права (відносини влади-підпорядкування), а як звичайний власник, а точніше – управнений представник власника, що має право на свій власний розсуд в інтересах власника розпоряджатися ввіреним йому майном. До речі, і сама назва акта – розпорядчий акт – термінологічно підкреслює його взаємозв'язок з такою правомочністю власника, як розпорядження.

На нашу думку, є цілком логічним, що визнання дії суб'єкта владних повноважень адміністративним актом має бути ув'язано з перебуванням такого суб'єкта у адміністративних правовідносинах, у разі якщо він вчиняє певну дію вже як учасник цивільних відносин, ставлячи за мету набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, то таку дію слід кваліфікувати як звичайний правочин, незважаючи навіть на те, що з формального боку він оформлюється у вигляді акта відповідного суб'єкта владних повноважень. З огляду на зазначене формулювання норм ч. 4–5 ст. 11 ЦКУ в контексті визначення підстав виникнення цивільних прав, у тому числі речових, не є цілком коректним та чітким у правовому сенсі.

Дещо інша ситуація складається з приводу можливості актів цивільного законодавства бути підставою виникнення (ч. 3 ст. 11 ЦКУ) чи припинення цивільних прав. На відміну від попередніх актів суб'єктів владних повноважень, ці акти є нормативними і не мають правозастосовного характеру.

Позиція правознавців тут, однак, не є одноставною. У наукових колах досить жваво дискутується питання можливості, передусім закону, виступати самостійною правовою підставою для виникнення та припинення цивільних прав, і зокрема речових. Як, зазвичай, і водиться у правовій науці, науковці в цьому питанні поділилися на два табори. Є такі, хто, як приміром Ю. Толстой, стверджують, що жодне суб'єктивне право не може виникнути безпосередньо з норми права, без настання передбаченого нормою юридичного факту⁸. Інші, як то С. Кечецьян, навпаки, таку можливість допускають. На його думку така ситуація виникає в тих випадках, коли норми закону чи іншого нормативного акта встановлюють права, які надаються всім громадянам, «всім та кожному»⁹.

Ю. Гамбаров, зазначаючи, що заперечувати проти титулу (підстави) як закону, судового рішення або фактичного стану, насправді, нічого не можна, в той же час зауважує, що подібна різниця між законом і тим, що ним не дозволено, чи між фактичним станом та тим, що відсутнє, допустима всюди і не становить, на його думку, ніякого юридичного інтересу; тому, підсумовував науковець, створювати з такої різниці особливу юридичну категорію, під назвою титулу, не має жодного сенсу.

Закон, підкреслював Ю. Гамбаров, вже сам по собі передбачає умову всякої зміни у праві, а судові рішення, за загальним правилом, тільки констатує цю зміну, не будучи само по собі титулом ні для якого права. Отож, підсумовує автор, відносити закон чи судові рішення або той чи інший фактичний стан до числа титулів, щонайменше, марно¹⁰.

Не заглиблюючись у детальний аналіз резолютивної частини умовиводів видатного цивіліста, маємо звернути увагу на те, що, як вбачається, вчений у своїх висновках чомусь не провів різниці між законом як джерелом права та законом як підставою набуття й припинення речових прав. Звичайно, усяке суб'єктивне право, як зазначав Ю. Толстой, може виникнути лише за наявності необхідних передумов, якими він визначав норму права, правоздатність та юридичний факт¹¹. Отож, якщо закон розглядати суто під таким кутом зору, тобто як правове джерело, тоді, дійсно, усе, що з ним не збігається, можна відсікати від поняття підстави (титулу), оскільки у речовому праві будь-який юридичний факт, що потенційно міг би претендувати на таку назву як підстава, так чи інакше обов'язково має базуватися на положеннях закону. Законом він визнається і законом за ним закріплюється можливість мати правові наслідки. У цьому сенсі закон, звичайно, може розглядатися тією всеохоплюючою та універсальною підставою, відповідно до якої виникають усі цивільні права та обов'язки, а відтак помилково здається, що говорити про будь-які інші підстави, дійсно, марно. Разом із тим такий підхід свідчить, як на наш погляд, про спрощене розуміння того, що у праві є правовим механізмом, коли останній фактично зводиться до самого закону.

Відштовхуючись від більш сучасного розуміння цього явища, зазначимо, що насправді закон дійсно може виступати як самостійна підстава виникнення та припинення речових прав поряд з іншими такими підставами (приміром, договором). Тут для виникнення (припинення) речового права положення закону не доповнюються якимось іншим юридичним фактом, що разом із законом має створювати відповідний юри-

дичний склад як правову підставу. Норми закону в якості правової підстави мають так би мовити пряму дію, прямо передбачаючи закріплення за учасником цивільних відносин відповідного речового права. Прикладом такого розуміння закону як однієї з підстав набуття, приміром, права власності може бути ч. 1 ст. 324 ЦКУ, де зазначено, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Частина 3 цієї ж статті також передбачає, що кожен громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності Українського народу відповідно до закону (так званий публічний сервітут).

Одним із прикладів закону як правової підстави для припинення речового права може бути Закон України «Про повернення майна Компартії України та КППС на державну власність»¹² від 20 грудня 1991 р. За ним усе майно КППС і майно Компартії України, а також майно партійних комітетів Компартії України у місті Києві переходило у загальнодержавну (республіканську) власність, а майно, передане на баланс Верховної Ради Кримської АРСР, місцевих Рад народних депутатів, крім міста Києва, становило власність адміністративно-територіальних одиниць (комунальною власністю).

Вважаємо, що особливістю закону як юридичного факту є його самодостатній характер. Останнє стає можливим у силу нормативного характеру такого акта. Тобто для виникнення (припинення) речового права закону не потрібно бути складовим елементом будь-якого юридичного складу. Ця ознака певною мірою обумовлена суб'єктом такої правомірної дії, статусом Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні. Окрім закону нормативний характер, без сумніву, можуть мати й підзаконні нормативні акти, але їх юридична сила залежить від того, чи узгоджені їх положення з вимогами та нормами самого закону. В контексті дослідження питань підстав виникнення та припинення речових прав варто зазначити, що перелік таких підстав визначається у цивільному законодавстві на рівні закону, а тому теоретично у разі прямої вказівки закону акти суб'єктів владних повноважень, що мають нормативний характер, можуть виступати підставою виникнення чи припинення речового права, приміром, у разі делегування повноважень.

Вбачаємо, що використання закону або іншого нормативно-правового акта суб'єкта владних повноважень як підстави виникнення чи припинення речових прав має свої природні межі і повинно узгоджуватися із принципом непорушності речових прав інших учасників цивільних відносин, що, закономірно, має обмежувати можливість суб'єктів владних повноважень втручатися у цивільні відносини, використовуючи свій владний статус, забороняти свавілля та зловживання владою з боку таких суб'єктів. Як підстава виникнення чи припинення речових прав нормативний акт суб'єкта владних повноважень може бути прийнятий або – щодо тих об'єктів, які знаходяться у нього відповідно до того чи іншого речового права (у тому числі як у управненого представника) (приміром, надання усім іншим особам права загального користування окремими об'єктами державної власності), або в контексті переваги публічного інтересу над приватним (приміром, при націоналізації).

Підсумовуючи, слід зазначити, що, на відміну від нормативних актів суб'єктів владних повноважень, їх адміністративні акти, у тому числі рішення суду, не можуть виступати підставами виникнення та припинення речового права, що обумовлено їх правозастосовним характером. Враховуючи такий висновок, формулювання окремих положень Цивільного кодексу України, де адміністративні акти зазначаються як підстави виникнення або припинення тих чи інших видів речових прав, має бути скоректовано відповідно до основних положень правової теорії.

¹ Трубецкой Е. Н. Энциклопедия права / Е. Н. Трубецкой. – СПб., 1998. – С. 152.

² Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV: за станом на 9 червня 2013 р. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

³ Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень [Електронний ресурс]: Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV: за станом на 9 червня 2013 р. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1952-15>

⁴ Про судові рішення [Електронний ресурс]: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 № 6. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0006600-12>

⁵ Про судові рішення у цивільній справі [Електронний ресурс]: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 18.12.2009 № 14. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-09>

⁶ Красавчиков О. А. Юридические факты в советском гражданском праве / О. А. Красавчиков. – М., 1958. – С. 62.

⁷ Там само. – С. 65.

⁸ Толстой Ю. К. К теории правоотношения / Ю. К. Толстой. – Л., 1959. – С. 71.

⁹ Кечекьян С. Ф. Правоотношения в социалистическом обществе / С. Ф. Кечекьян. – М., 1958. – С. 170.

¹⁰ Гамбаров Ю. С. Гражданское право. Часть особенная. Вещное право / Ю. С. Гамбаров. – 1894–95. – С. 255–256.

¹¹ Толстой Ю. К. Вказана праця. – С. 68.

¹² Про повернення майна Компартії України та КППС на державну власність [Електронний ресурс]: Закон України від 20.12.1991 № 2004-XII: за станом на 9 червня 2013 р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2004-12>

Резюме

Харченко Г. Г. Акти суб'єктів владних повноважень як підстави виникнення та припинення речових прав.

Цивільний кодекс України в якості підстав виникнення та припинення цивільних прав, у тому числі й речових, розглядає акти суб'єктів владних повноважень. У статті наголошується, що означені акти можуть бути двох видів – адміністратив-

ними та нормативними. Аналіз особливостей їх правової природи дає можливість дійти висновку, що адміністративний акт, в силу свого правозастосовного характеру, не може виступати підставою виникнення чи припинення речових прав. Він може бути лише елементом необхідного юридичного складу для набуття чи втрати таких прав. Натомість нормативний акт суб'єктів владних повноважень як юридичний факт самодостатній і, в принципі, може бути підставою для виникнення (припинення) речових прав. З огляду на зроблений висновок вказується на необхідність уточнення та коректування окремих положень Цивільного кодексу України, де адміністративні акти зазначаються як підстави виникнення або припинення цивільних прав, у тому числі речових.

Ключові слова: речові права, цивільні права, підстава виникнення речових прав, підстава припинення речових прав, акт суб'єкта владних повноважень.

Резюме

Харченко Г. Г. Акты субъектов властных полномочий как основания возникновения и прекращения вещных прав.

Гражданский кодекс Украины в качестве оснований возникновения и прекращения гражданских прав, в том числе и вещных, рассматривает акты субъектов властных полномочий. В статье отмечается, что указанные акты могут быть двух видов – административными и нормативными. Анализ особенностей их правовой природы позволяет сделать вывод, что административный акт, в силу своего правоприменительного характера, не может выступать основанием возникновения или прекращения вещных прав. Он может быть лишь элементом необходимого юридического состава для приобретения или потери таких прав. В то же время нормативный акт субъектов властных полномочий как юридический факт самодостаточен и, в принципе, может быть основанием для возникновения (прекращения) вещных прав. Исходя из сделанного вывода указывается на необходимость уточнения и корректировки отдельных положений Гражданского кодекса Украины, где административные акты рассматриваются как основания возникновения или прекращения гражданских прав, в том числе вещных.

Ключевые слова: вещные права, гражданские права, основание возникновения вещных прав, основание прекращения вещных прав, акты субъектов властных полномочий.

Summary

Kharchenko G. Acts of power entities as the grounds for acquisition and termination of property rights.

The Civil Code of Ukraine examines the acts of power entities as the grounds for acquisition and termination of civil rights, including property rights. The article notes that these acts can be of two types – administrative and regulatory. Analysis of their legal nature shows that the administrative act in view of its law-enforcement nature cannot be the ground for acquisition or termination of property rights in comparison with the regulatory act. It can only be one element among others in the necessary legal structure of the ground for acquisition (termination) of property rights. Based on the results of the research, the author gives the proposals for clarifying and correcting certain provisions of the Civil Code of Ukraine, in which the administrative acts are viewed as the grounds for acquisition or termination of civil rights, including property rights.

Key words: property rights, civil rights, ground for acquisition of property rights, ground for termination of property rights, act of power entity.

Отримано 10.06.2013

УДК 349.2(477)

Н. А. ЦИГАНЧУК

Наталія Антонівна Циганчук, кандидат юридичних наук, доцент Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ПРИЙНЯТТЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО КОЛЕКТИВНІ ПЕРЕГОВОРИ, ДОГОВОРИ І УГОДИ»

У ст. 3 Конституції України зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження й забезпечення прав і свобод людини і громадянина є головним обов'язком держави¹.

Для сучасного періоду розвитку української держави характерною особливістю є прийняття цілого ряду законодавчих актів, які спрямовані на закріплення визначеного Конституцією України пріоритету прав і свобод людини як найважливішої засади усєї державної політики. Але на даний час у цій сфері спостерігається певна диспропорційність. Так, якщо в окремих галузях національного законодавства, зокрема адміністративного, цивільного, сімейного, кримінального, кримінально-процесуального, господарського є певний прогрес з точки зору закріплення в правових нормах та реалізації у практичній діяльності принципів законності, захисту свобод та інтересів громадян, то в трудовому законодавстві України ситуація дещо інша. На думку В. С. Венедиктова, чинне трудове законодавство характеризується нестабільністю, безсистемніс-